

Prediction of Spiritual Happiness Based on Meaning in Life and Psychological Capital with the Mediation of Students' Sense of Coherence during the Covid-19 Epidemic

Marzieyh Malekiha¹ , Sayyed Ziaoddin Olyanasab^{2*}

1- Counseling Department, Hazrat-e Masoumeh University, Qom, Iran.

2- Quran and Hadith Sciences Department, Hazrat-e Masoumeh University, Qom, Iran.

*Correspondence should be addressed to Dr. Sayyed Ziaoddin Olyanasab; Email: z.olyanasab@hmu.ac.ir

Article Info

Received: Jul 1, 2023

Received in revised form:

Sep 4, 2023

Accepted: Nov 21, 2023

Available Online: Mar 20, 2024

Keywords:

Covid-19

Happiness

Mean

Psychological capital

Sense of coherence

Spirituality

Students

 <https://doi.org/10.22037/jrrh.v10i1.40087>

Abstract

Background and Objective: Spiritual happiness is one of the types of positive emotions that play an important role in helping people adapt to the situation in stressful situations. Also, the meaning of life and psychological capitals are also variables that form the basis of effective, directed and continuous coping of individuals with difficult conditions. Therefore, based on this, the current research was conducted with the aim of predicting spiritual happiness based on meaning in life and psychological capital, with the mediation of students' sense of coherence during the Covid-19 epidemic.

Methods: The present study is a descriptive survey-based study involving the use of structural equation modeling. The statistical population included all male and female undergraduate students (day and night) of Isfahan University in the academic year 2020-2021. There were 360 students from this community who volunteered to participate in the research. In this study, the data were collected using a questionnaire of demographic characteristics, Chirian & Afrooz's spiritual happiness questionnaire, Steger et al.'s meaning in life questionnaire, Luthans psychological capital questionnaire and Antonovsky's sense of coherence questionnaire. The collected data were analyzed on Smart PLS2 and using structural equation modeling. In the present study, all ethical considerations were observed and the authors reported no conflict of interest.

Results: The results showed that meaning in life and psychological capital with the mediation of sense of coherence has a positive and significant relationship with spiritual happiness ($P < 0.00$).

Conclusion: Having spiritual vitality plays an important role in helping people to face the life challenges. Meaning in life and psychological capitals create a source of internal resistance that can be effective in creating spiritual vitality in students in interaction with the sense of coherence.

Please cite this article as: Malekiha M, Olyanasab SZ. Prediction of Spiritual Happiness Based on Meaning in Life and Psychological Capital with the Mediation of Students' Sense of Coherence during the Covid-19 Epidemic. Journal of Pizhūhish dar dīn va salāmat. 2024;10(1):96-109. <https://doi.org/10.22037/jrrh.v10i1.40087>

Summary

Background and Objective

The implementation of quarantine during the Covid-19 epidemic has led to changes in people's lifestyles in different dimensions (personal, family, academic, occupational and social) and the

quantity and quality of social interactions, and has resulted in physical and psychological consequences for the majority of people and consequently the society (1). According to the official reports of the World Health Organization, the reduction of personal and spiritual happiness in various dimensions is one of the consequences of quarantine and lifestyle changes in this era (2).

Happiness is a person's way of judging about going through life events, which is affected by the person's explanation style and is effective in her/his feelings, perceptions and decisions (3, 4). One of the types of happiness is spiritual happiness (5). Spiritual happiness represents the feeling of peace, kindness, hopefulness or piety and forgiveness, and having inner freshness and clarity and heart's belief in the Creator of the universe. On the other hand, psychological capital is one of the positive psychological constructs that plays an effective role in helping people to deal with life crises (28). Psychological capital is a type of psychological state and includes four components: 1) a person's mental belief in his abilities to successfully perform challenging tasks (self-efficacy), 2) a positive documentation method about present and future successes (optimism), 3) persistence on the way to the goal and if necessary, changing the path to reach the goal for success (hope) and 4) persistence when facing hardships and difficulties on the way to the goal (resilience) (29).

Considering the importance of spiritual happiness, which is one of the positive indicators of mental health, and also given the fact that one of the groups of society is the student community and students spend most of their time in educational environments, the current research was carried out with the aim of predicting spiritual happiness based on meaning in life and psychological capital with the mediation of a sense of connectedness in students in the era of Covid-19.

Methods

Compliance with ethical guidelines: In order to comply with the ethical principles of research and protect the rights of the participants, attention was paid to the following: briefing all participants on the purpose, nature and method of conducting the research; Voluntary nature of the study; obtaining informed consent to participate in research; ensuring confidentiality of all information resulting from the implementation of the research and overall analysis and representation of the data while preserving the nature and personal information of the participants in the research.

The present study is correlational and involves structural equation modeling. The research population included all male and female undergraduate students of Isfahan University in the academic year 2020-2021, 360 of whom were selected by available sampling. In this research, data were collected using Chirian and Afrooz's demographic characteristics questionnaire,

Chirian and Afrooz's spiritual vitality, Stegar et al.'s meaning in life, Luthans' psychological capital, and Antonovsky's sense of coherence questionnaire, and were analyzed using the Smart PLS2 software and structural equation modeling.

Results

The results showed that the correlation coefficient between the variable of spiritual happiness and the variables of meaning in life, psychological capital and sense of coherence was 0.544, 0.508 and 0.471, respectively, which is a significant relationship ($P < 0.0005$). According to Cronbach's alpha and the combined reliability of the variables, the internal consistency of the measurement patterns was confirmed. According to Cronbach's alpha and the combined reliability of the variables, the internal consistency of the measurement patterns was confirmed. Average variance scale was used to check the validity of the variables. The obtained values indicate the similarity and internal validity of the reflective measurement model. The results showed that meaning in life and psychological capital with the mediation of sense of coherence had a positive and significant relationship with spiritual happiness ($P < 0.00$). The standardized regression coefficient of psychological capital on sense of coherence was equal to 0.307, the standardized regression coefficient of meaning in life on sense of coherence was equal to 0.264, and the standardized regression coefficient of sense of coherence on spiritual happiness was equal to 0.664. In addition, the adjusted coefficient of determination $2R$ for the spiritual happiness variable was 0.441, which shows that the research variables expressed 0.441 of the variance in spiritual happiness variable.

Conclusion

The findings showed that meaning in life has a positive and significant relationship with spiritual vitality through the mediation of a sense of coherence. This research finding is indirectly aligned with the results of previous studies that show a positive and significant relationship between having meaning in life and spiritual vitality (39-41). Another finding of the research showed that psychological capital has a positive and significant relationship with spiritual vitality through the mediation of a sense of coherence. This research finding is indirectly aligned with the results of Sadeghi et al. (52), Sarkar and Garg (53), and Yousefzadeh et al.'s (54) studies showing a positive and significant relationship between psychological capital and its components

with spiritual vitality.

Meaning in life and psychological capitals are a source of internal resistance that can be effective in creating spiritual happiness in students in interaction with the sense of coherence. In general, according to the results of the present study, it can be concluded that psychological capital in interaction with the sense of coherence provides the basis for having a deep and meaningful attitude to life. In other words, psychological capital is a source of generalized resistance that moderates the effects and consequences of negative events on a person's life. Psychological capitals increase one's ability to deal with problems and sometimes accept challenges and problems, strengthen one's mental belief in one's abilities to successfully solve challenges and stick to and commit to goals and abandon them under any conditions, providing the ground for a life full of certainty in communication with God.

Acknowledgements

The counseling center of Isfahan University and all the students who helped the researchers in the implementation of this research are appreciated.

Ethical considerations

According to the authors of the article, this research is obtained from the research plan numbered 402-39112, approved by the Research Council of Hazrat-e Masoumeh University.

Funding

According to the authors of the article, Hazrat-e Masoumeh University has provided financial support for this research.

Conflict of interest

The authors declared no conflict of interests.

Authors' contribution

Supervising the implementation of the research and data analysis: first author; and writing all parts of the article and editing it: second author.

توقع الحيوية الروحية بناء على معنى الحياة ورأس المال النفسي بالتأكيد على الدور الوسيط للشعور التواصلي لدى الطلاب

مرضيه ملكيها^١ ID، سيد ضياء الدين عليان^٢ ID

١- قسم الإستشارة، جامعة السيدة المعصومة (س)، قم، إيران.

٢- قسم علوم القرآن والحديث، جامعة السيدة المعصومة (س)، قم، إيران.

* المراسلات الموجهة إلى الدكتور سيد ضياء الدين عليان^٢؛ البريد الإلكتروني: z.olyanasab@hmu.ac.ir

الملخص

خلفية البحث وأهدافه: الحيوية الروحية نوع من أنواع العواطف الإيجابية التي تؤدي دوراً إيجابياً في تخفيف حدة القلق ومساعدة الفرد على التلائم مع الحالات الحرجة. لهذا تسعى هذه الدراسة للتطرق إلى الحيوية الروحية بناء على مفهوم المعنى في الحياة ورأس المال النفسي مع الدور الوسيط للشعور بالتواصل لدى الطلاب في فترة جائحة كورونا أو كوفيد ١٩.

منهجية البحث: المنهج الذي اعتمده الدراسة هو المنهج الإرتباطي ومنهج المعادلات الهيكلية. اما الجمعية الإحصائية فقد شملت جميع الطلاب الذكور والإناث في مرحلة الإجازة في جامعة أصفهان لعام ٢٠٢١-٢٠٢٢ الدراسي وقد اختير ٣٦٠ طالباً من بينهم عبر منهج أخذ العينات المتاحة. اما عن تحليل البيانات فقد استخدم الباحثون استبيان الخصائص الديمقرافية، والحيوية الروحية للباحثين تشيران وأفروز، واستبيان المعنى في الحياة للباحث استيجر والزلاء، واستبيان رأس المال النفسي للباحث لوتانز، واستبيان الشعور بالتواصل للباحث آنتونسكي، وبعد ذلك تم تحليل هذه البيانات من خلال تطبيق اسمارت PLS2، وأسلوب المعادلات الهيكلية. يُذكر أنه قد تمت مراعاة جميع الموارد الأخلاقية في هذا البحث وإضافة إلى ذلك، فإن مؤلفي البحث لم يشيروا إلى أي تضارب في المصالح.

المعطيات: اظهرت النتائج أن هناك علاقة إيجابية وذات دلالة إحصائية واضحة بين المعنى في الحياة ورأس المال النفسي وبين الدور الوسيط للشعور التواصلي، يمكن التعبير عنه على النحو التالي: $(P < 0.001)$.

الاستنتاج: يمكن لكل من مفهوم المعنى في الحياة ورأس المال النفسي أن يخلق دعامة للإنسان ويعزز فيه المقاومة والمصود في التعامل مع الآخر ويعزز الشعور بالتماسك والتواصل ويُحسّن الحيوية الروحية لدى الطلاب.

معلومات المادة

الوصول: ١٢ ذى الحجة ١٤٤٤

وصول النص النهائي: ١٨ صفر ١٤٤٥

القبول: ٧ جمادي الاولى ١٤٤٥

النشر الإلكتروني: ٩ رمضان ١٤٤٥

الكلمات الرئيسية:

الحيوية

رأس المال النفسي

الشعور بالتماسك

الطلاب

كوفيد ١٩

المعنى

الزعة الروحية

يتم استناد المقالة على الترتيب التالي:

Malekiha M, Olyanasab SZ. Prediction of Spiritual Happiness Based on Meaning in Life and Psychological Capital with the Mediation of Students' Sense of Coherence during the Covid-19 Epidemic. Journal of Pizhūhish dar dīn va salāmat. 2024;10(1):96-109. <https://doi.org/10.22037/jrrh.v10i1.40087>

پیش‌بینی نشاط معنوی بر مبنای معنا در زندگی و سرمایه‌های روان‌شناختی با میانجیگری حس پیوستگی دانشجویان

مرضیه ملکیها^۱، سید ضیاءالدین علیاناسب^۲

۱- گروه مشاوره، دانشگاه حضرت معصومه (س)، قم، ایران.

۲- گروه علوم قرآن و حدیث، دانشگاه حضرت معصومه (س)، قم، ایران.

*مکاتبات خطاب به دکتر سید ضیاءالدین علیاناسب؛ رایانامه: z.olyanasab@hmu.ac.ir

اطلاعات مقاله

دریافت: ۱۰ تیر ۱۴۰۲

دریافت متن نهایی: ۱۳ شهریور ۱۴۰۲

پذیرش: ۳۰ آبان ۱۴۰۲

نشر الکترونیکی: ۱ فروردین ۱۴۰۳

واژگان کلیدی:

حس پیوستگی

دانشجویان

سرمایه‌های روان‌شناختی

کووید ۱۹

معنا

معنویت

نشاط

چکیده

سابقه و هدف: نشاط معنوی یکی از انواع هیجان‌های مثبت است که در شرایط استرس‌زا نقش مهمی در کمک به سازگاری افراد با شرایط دارد. از این رو پژوهش حاضر با هدف پیش‌بینی نشاط معنوی بر مبنای معنا در زندگی و سرمایه‌های روان‌شناختی با میانجیگری حس پیوستگی دانشجویان در دوران همه‌گیری بیماری کووید ۱۹ انجام شد.

روش کار: پژوهش حاضر همبستگی از نوع معادلات ساختاری است. جامعه پژوهش تمامی دانشجویان دختر و پسر مقطع کارشناسی دانشگاه اصفهان در سال تحصیلی ۱۴۰۰-۱۳۹۹ بودند که ۳۶۰ نفر از آنان به روش نمونه‌گیری دردسترس انتخاب شدند. در این پژوهش داده‌ها با استفاده از پرسش‌نامه ویژگی‌های جمعیت‌شناختی، نشاط معنوی چیربان و افروز، معنا در زندگی استیگر و همکاران، سرمایه‌های روان‌شناختی لوتانز و حس پیوستگی آنتونسکی جمع‌آوری و با نرم‌افزار اسمارت پی.ال.اس دو و با روش معادلات ساختاری تحلیل شد. در این پژوهش همه موارد اخلاقی رعایت شده است و مؤلفان مقاله تضاد منافی گزارش نکرده‌اند.

یافته‌ها: نتایج نشان داد که معنا در زندگی و سرمایه‌های روان‌شناختی با میانجیگری حس پیوستگی ارتباط مثبت و معناداری با نشاط معنوی داشت ($P < 0/00$).

نتیجه‌گیری: معنا در زندگی و سرمایه‌های روان‌شناختی ایجادکننده یک منبع مقاومت درونی هستند که در تعامل با حس پیوستگی می‌توانند در ایجاد نشاط معنوی در دانشجویان مؤثر باشند.

استناد مقاله به این صورت است:

Malekiha M, Olyanasab SZ. Prediction of Spiritual Happiness Based on Meaning in Life and Psychological Capital with the Mediation of Students' Sense of Coherence during the Covid-19 Epidemic. Journal of Pizhūhish dar dīn va salāmat. 2024;10(1):96-109. <https://doi.org/10.22037/jrrh.v10i1.40087>

تحصیلی، شغلی و اجتماعی) و کمیت و کیفیت تعاملات اجتماعی شده و به لحاظ جسمی و روان‌شناختی تبعاتی را برای غالب افراد و بالتبع جامعه به دنبال داشته است (۱). مطابق با گزارش‌های رسمی سازمان بهداشت جهانی، کاهش نشاط شخصی و معنوی در ابعاد مختلف یکی از پیامدهای

مقدمه

اعمال قرنطینه در دوران همه‌گیری کووید ۱۹ منجر به تغییر سبک زندگی افراد در ابعاد مختلف (شخصی، خانوادگی،

اعمال قرنطینه و تغییر سبک زندگی در این دوران است (۲).
 نشاط نحوه قضاوت فرد درباره گذراندن رویدادهای زندگی است که متأثر از سبک تبیین فرد است و بر احساسات، ادراکات و تصمیم‌گیری‌های او مؤثر است (۳، ۴). یکی از انواع نشاط، نشاط معنوی^۱ است (۵). نشاط معنوی معرف احساس آرامش، مهرورزی، امیدبخشی یا وارستگی و بخشایشگری و برخورداری از طراوت و زلالی درون و باور قلبی به خالق هستی است. نشاط معنوی زمینه‌های باروری خرد و اندیشه را فراهم می‌کند (۶) و نوعی رضایت عمیق و لذتی است که فرد در خلال زندگی روزانه تجربه می‌کند؛ این نشاط همواره توأم با ایمان و شکری است که از درون نشئت می‌گیرد و شامل رشد از خلال پستی و بلندی‌های زندگی (۷) و حاوی سه عنصر اساسی لذت، خرسندی و رضایت از زندگی است (۸، ۹). داشتن نشاط معنوی در زندگی پیامدهای مثبتی دارد نظیر ارتقای بهزیستی ذهنی (۱۰)، ارتقای سلامت روان و افزایش تاب‌آوری در مواجهه با بحران‌های زندگی (۱۱).

نشاط معنوی در فرد انگیزه ایجاد می‌کند تا در جهت ایجاد جهت‌مندی و خلق معنا در زندگی خود اقدام کند و بر این مبنا به اهدافی پایدار و در جهت ارزش‌های برگرفته از معنای زندگی خود بپردازد (۱۲). به عبارت دیگر، یکی از پیامدهای پایدار و مثبت نشاط معنوی فراهم کردن زمینه برای تفکر و تأمل در جهت معنای زندگی است و به این طریق فرد در مسیر تعالی زندگی خود قدم خواهد برداشت (۱۳). معنا در زندگی^۲ بر احساسی از یکپارچگی وجودی دلالت دارد که به دنبال پاسخ‌دادن به چستی زندگی، پی‌بردن به هدف زندگی و دست‌یافتن به اهداف ارزنده و در نتیجه رسیدن به حس کامل بودن و مفید بودن است (۱۴) و با پیامدهای مثبت در حوزه و ابعادی همچون بهزیستی روان‌شناختی، سلامت جسمی، تاب‌آوری و کسب موفقیت مشخص می‌شود (۱۵). این سازه شامل چهار بُعد داشتن نظام ارزشی، حس هدفمندی، داشتن هدف و توانایی سازگاری با گذشته است (۱۷). وجود معنا در زندگی با عاطفه مثبت، رضایت از زندگی بالا، خوش‌بینی (۱۸، ۱۹)، کیفیت زندگی، سلامت و بهزیستی روان‌شناختی (۲۰-۲۲) و سلامت جسمانی بهتر (۲۳، ۲۴) همراه است. در برخی از پژوهش‌ها به کاربرد مؤثر سازه‌های روان‌شناسی مثبت در دوران همه‌گیری اشاره؛ و نقش کاربرد این سازه‌ها در این دوران تحلیل شده است (۲۵-۲۷).

از طرفی سرمایه‌های روان‌شناختی یکی از سازه‌های روان‌شناختی مثبت است که نقش مؤثری در کمک به افراد برای مقابله با بحران‌های زندگی ایفا می‌کند (۲۸). سرمایه‌های روان‌شناختی نوعی حالت روان‌شناختی و شامل چهار جزء است: (۱) باور ذهنی فرد به توانایی‌های خود برای انجام موفقیت‌آمیز کارها و وظایف چالش‌برانگیز (خودکارآمدی)، (۲) شیوه اسنادی مثبت درباره موفقیت‌های حال و آینده (خوش‌بینی)، (۳) پایداری در راه هدف و در صورت لزوم تغییر مسیر رسیدن به هدف برای موفقیت (امید) و (۴) پایداری هنگام مواجهه با سختی‌ها و دشواری‌ها در راه رسیدن به هدف (تاب‌آوری) (۲۹). نتایج مطالعات گویای نقش مؤثر سرمایه‌های روان‌شناختی برای مقابله با موقعیت‌های چالش‌برانگیز زندگی و عبور از آنها چه در بُعد زندگی فردی چه در بُعد زندگی اجتماعی است (۲۸، ۳۰-۳۲).

حس پیوستگی^۳ از متغیرهای مختلفی است که به صورت بالقوه ممکن است با نشاط معنوی رابطه داشته باشد (۳۳). حس پیوستگی سازه‌ای تعریف شده است که جهت‌گیری کلی فرد و احساس اعتماد و پویایی مداوم و فراگیر را در زندگی و دنیای پیرامون وی نشان می‌دهد (۳۴) و موجب می‌شود که فرد محرکات دریافت‌شده از محیط درونی و بیرونی خود را به‌طور سازمان‌یافته‌تر و منسجم‌تر درک نماید. احساس پیوستگی زمینه‌ساز درک پر معنا از زندگی است و موجب کنترل بیشتر بر زندگی و برخورد مؤثرتر با رویدادهای استرس‌زای زندگی می‌شود. زمانی که حس پیوستگی در فرد کاهش می‌یابد، او قادر به کنترل و مقابله مؤثر با رویدادهای استرس‌زا نیست. احساس پیوستگی سه مؤلفه دارد: قابلیت درک، قابلیت مدیریت و هدفمند بودن. این سه مؤلفه در تعامل با یکدیگر حس ایجاد کنترل بر زندگی را در فرد ایجاد می‌کند و زمینه‌ساز دنبال‌نمودن اهداف متعالی در زندگی است (۳۵). در مطالعه حاضر علت انتخاب این سازه به‌عنوان متغیر میانجی این بوده است که از یک سو حس پیوستگی زمینه مناسبی را برای تقویت شدن از طریق مداخلات گوناگون دارد (۳۶، ۳۷) و از سوی دیگر در مطالعات مختلف حس پیوستگی ظرفیت بالقوه بالایی برای ایجاد و تقویت نشاط معنوی نشان داده است (۳۳، ۳۸). در زمینه ارتباط نشاط معنوی با معنا در زندگی و سرمایه‌های روان‌شناختی تاکنون مطالعاتی در داخل و خارج از کشور انجام شده است (۳۹-۴۱)؛ اما پژوهشی که به بررسی نقش میانجی حس پیوستگی در ارتباط معنا در زندگی و

^۱) Spiritual vitality

^۲) Meaning in life

^۳) sense of coherence

ملاک‌های ورود به مطالعه شاغل به تحصیل بودن در مقطع کارشناسی در دانشگاه اصفهان و تمایل به همکاری در پژوهش بود و ملاک‌های خروج نیز شامل تمایل نداشتن به شرکت در پژوهش و تکمیل ناقص پرسش‌نامه‌های پژوهش بود. پس از هماهنگی‌های لازم با مرکز مشاوره دانشگاه اصفهان، حراست و رؤسای تمامی دانشکده‌ها، پژوهشگران در دو نوبت صبح و عصر در کلاس‌های مقطع کارشناسی حاضر شدند و پرسش‌نامه‌ها را در میان دانشجویان داوطلب شرکت در پژوهش توزیع کردند.

در این پژوهش برای گردآوری داده‌ها از پرسش‌نامه‌های ذیل استفاده شده است:

(الف) پرسش‌نامه ویژگی‌های جمعیت‌شناختی: در مطالعه حاضر جهت سنجش ویژگی‌های جمعیت‌شناختی از پرسش‌نامه محقق‌ساخته استفاده شد که شامل جنسیت، سن، رشته تحصیلی و وضعیت اشتغال است.

(ب) مقیاس نشاط معنوی^۱: چیریان و افروز این مقیاس ۶۰ سؤالی را در سال ۱۳۹۵ به منظور ارزیابی نشاط معنوی در افراد طراحی کرده‌اند. مقیاس مذکور شامل دو خرده‌مقیاس باورها (نقطه برش = ۲۰) و احساس و رفتار (نقطه برش = ۴۰) است. نقطه برش کل پرسش‌نامه برابر با ۶۰ است. نمره‌گذاری مقیاس مطابق با طیف لیکرت چهاردرجه‌ای به صورت کاملاً مخالفم = ۱ تا کاملاً موافقم = ۴ است و آزمودنی نمراتی بین ۶۰ تا ۲۴۰ کسب می‌کند. کسب نمره بالای ۱۶۰ نشان‌دهنده میزان بالای نشاط معنوی و کمتر از ۶۰ نمره غیرقابل قبول است (۶). چیریان و افروز ابتدا روایی محتوایی را به کمک متخصصان این حوزه بررسی و همسانی درونی را از طریق ضریب آلفای کرونباخ برابر با ۰/۹۹ برآورد کرده‌اند. برای تعیین اعتبار از همبستگی نمره کل با تک‌تک سؤال‌های تشکیل‌دهنده پرسش‌نامه استفاده شد. دامنه ضریب همبستگی به‌دست‌آمده از ۰/۱۴۱ تا ۰/۹۲۰ است. روایی محتوایی این پرسش‌نامه زیر نظر چند کارشناس تأیید شده است (۶). در مطالعه دادخواه کلاشمی و همکاران جهت تعیین روایی، همبستگی نمره کل با تک‌تک سؤالات تشکیل‌دهنده مقیاس محاسبه شده است که در دامنه ۰/۴۵ تا ۰/۸۳ قرار دارد. همچنین پایایی پرسش‌نامه با استفاده از روش آلفای کرونباخ برابر با ۰/۷۷ محاسبه شده است (۴۴). در پژوهش حاضر پایایی پرسش‌نامه به روش آلفای کرونباخ برابر با ۰/۸۵ محاسبه

سرمایه‌های روان‌شناختی در پیش‌بینی نشاط معنوی بپردازد، یافت نشد.

در مجموع، با توجه به مطالب یادشده می‌توان نتیجه گرفت که در شرایط استرس‌زا روبه‌رو شدن با وضعیت فشار روانی زیاد نه تنها می‌تواند موجب ایجاد مشکلات سلامت روان شود بلکه تأثیر ماندگاری نیز بر بهداشت روانی افراد خواهد داشت (۴۲). بنابراین، با توجه به اهمیت نشاط معنوی که از شاخص‌های مثبت بهداشت روانی است و همچنین با توجه به اینکه یکی از گروه‌های جامعه، جامعه دانشجویی است و دانشجویان بیشتر وقت خود را در محیط‌های آموزشی می‌گذرانند، دانشجویانی که احساس نشاط معنوی بیشتری کنند آرامش بیشتری دارند و در مواجهه با مشکلات راحت‌تر آنها را می‌پذیرند و وضعیت تحصیلی بهتری نسبت به دیگران خواهند داشت. همچنین نتایج حاصل از اجرای این مطالعه می‌تواند دانش نظری موجود را در جهت شناسایی و ارتقای عوامل مؤثر بر نشاط معنوی به‌واسطه بررسی متغیرهای پسانوگرای معنا در زندگی، سرمایه‌های روان‌شناختی و حس پیوستگی فراهم کند و رؤسای دانشگاه‌ها با استفاده از نتایج این مطالعه می‌توانند راهکارهایی برای افزایش نشاط معنوی و کاهش مشکلات سلامت روان دانشجویان فراهم نمایند. بنابراین، پژوهش حاضر با هدف پیش‌بینی نشاط معنوی بر مبنای معنا در زندگی و سرمایه‌های روان‌شناختی با میانجیگری حس پیوستگی در دانشجویان در دوران کووید ۱۹ صورت گرفته است.

روش کار

پیروی از اصول اخلاق پژوهش: به‌منظور رعایت اصول اخلاقی پژوهش و حفظ حقوق افراد شرکت‌کننده به موارد ذیل توجه شد: توضیح برای همه افراد شرکت‌کننده درباره هدف، ماهیت و نحوه اجرای پژوهش؛ داوطلبانه بودن شرکت در پژوهش؛ داشتن رضایت آگاهانه برای شرکت در پژوهش؛ محرمانه بودن تمامی اطلاعات حاصل از اجرای پژوهش و درج اطلاعات به صورت گروهی در عین محفوظ‌ماندن ماهیت و اطلاعات شخصی مشارکت‌کنندگان در پژوهش.

جامعه پژوهش حاضر تمامی دانشجویان دختر و پسر مقطع کارشناسی دانشگاه اصفهان در سال تحصیلی ۱۴۰۱-۱۴۰۰ بودند که ۳۶۰ نفر از آنان به روش نمونه‌گیری دردسترس انتخاب شدند. حجم نمونه با مطالعه پیشینه پژوهشی، آلفای ۰/۰۵ و حجم اثر ۰/۳ تعیین شد (۴۳).

^۱ Spiritual Vitality Scale (SVS)

شد.

پ) پرسش‌نامه معنا در زندگی^۱: در این پژوهش جهت سنجش معنا در زندگی از پرسش‌نامه معنا در زندگی استگر^۲ و همکاران استفاده شد. مصرآبادی و همکاران این پرسش‌نامه را در سال ۱۳۹۲ ترجمه و مشخصات روان‌سنجی آن را بررسی کرده‌اند (۴۵). این پرسش‌نامه ۱۰ گویه و دو مؤلفه دارد و به سنجش معنا در زندگی در دو بُعد حضور معنا و جست‌وجوی معنا می‌پردازد. نمره‌گذاری این پرسش‌نامه مطابق با طیف لیکرت پنج‌درجه‌ای (کاملاً مخالفم = ۱ تا کاملاً موافقم = ۵) است. حداقل نمره در این پرسش‌نامه ۱۰ و حداکثر ۵۰ است. پژوهش‌ها نشان‌دهنده اعتبار و ثبات نمره‌های پرسش‌نامه و روایی همگرا و افتراقی آن است (۴۶، ۴۷). برای هر دو مقیاس همسانی درونی (ضریب آلفای کرونباخ بین ۰/۸۲ تا ۰/۸۷) مناسبی گزارش شده است و در فاصله زمانی یک ماه اعتبار بازآزمایی مناسب (۰/۷۰) برای خرده‌مقیاس حضور و ۰/۷۳ برای خرده‌مقیاس جست‌وجو) به دست آمده است (۱۱). همچنین در مطالعه مسلمان و همکاران روایی پرسش‌نامه با استفاده از محاسبه ضریب همبستگی تک‌تک سؤالات با نمره کل دامنه ضریب همبستگی بین ۰/۶۵ تا ۰/۷۸ محاسبه شده است. پایایی پرسش‌نامه نیز با استفاده از روش آلفای کرونباخ برابر ۰/۸۷ برای کل پرسش‌نامه و برای خرده‌مقیاس حضور معنا و جست‌وجوی معنا به ترتیب برابر با ۰/۸۱ و ۰/۸۳ محاسبه شده است (۴۸). در پژوهش حاضر پایایی برای کل پرسش‌نامه با استفاده از روش آلفای کرونباخ برابر با ۰/۸۱ محاسبه شد.

ج) پرسش‌نامه سرمایه‌های روان‌شناختی لوتانز^۳: در این مطالعه جهت سنجش سرمایه‌های روان‌شناختی از پرسش‌نامه سرمایه‌های روان‌شناختی لوتانز استفاده شد. نصرت‌آباد و همکاران این پرسش‌نامه را در سال ۱۳۹۰ ترجمه و مشخصات روان‌سنجی آن را بررسی کرده‌اند (۴۹). این پرسش‌نامه ۲۴ سؤال دارد که به سنجش ابعاد چهارگانه خودکارآمدی (سؤالات ۱-۶)، امید (سؤالات ۷-۱۲)، تاب‌آوری (سؤالات ۱۳-۱۸) و خوش‌بینی (سؤالات ۱۹-۲۴) می‌پردازد. نمره‌گذاری در این پرسش‌نامه مطابق با طیف لیکرت شش‌درجه‌ای از ۱ (کاملاً مخالفم) تا ۶ (کاملاً موافقم) است و سؤالات ۱۳، ۲۰، ۲۳ به صورت معکوس نمره‌گذاری می‌شوند.

نمره کل در این پرسش‌نامه که حاصل مجموع نمرات در ابعاد چهارگانه است گویای میزان برخورداری فرد از سرمایه‌های روان‌شناختی است. دامنه نمرات بین ۲۴ تا ۱۴۴ قرار دارد. نتایج تحلیل عاملی تأییدی نشان‌دهنده این است که آزمون دارای عوامل و سازه‌های مد نظر سازندگان آزمون است. درحقیقت، نتایج تحلیل عاملی روایی سازه آزمون را تأیید کرده است (۴۹). در مطالعه فرخی و سبزی روایی همگرای این پرسش‌نامه با پرسش‌نامه شادکامی آکسفورد برابر با ۰/۸۷ و روایی واگرایی آن با سیاهه افسردگی بک^۴ برابر با ۰/۷۶- برای نمره کل محاسبه شده است. همچنین پایایی با استفاده از روش آلفای کرونباخ برای کل پرسش‌نامه برابر با ۰/۸۷ و برای مؤلفه‌های خودکارآمدی، امید، تاب‌آوری و خوش‌بینی به ترتیب برابر با ۰/۷۸، ۰/۷۹، ۰/۸۳ و ۰/۸۸ محاسبه شده است (۵۰). در پژوهش حاضر پایایی پرسش‌نامه با استفاده از روش آلفای کرونباخ برابر با ۰/۷۹ محاسبه شد.

چ) پرسش‌نامه حس پیوستگی: آنتونوسکی^۵ این پرسش‌نامه را در سال ۱۹۸۷ جهت سنجش میزان حس پیوستگی در زندگی ساخته است که در ایران آقاییوسفی و شریف در سال ۱۳۸۹ آن را ترجمه و مشخصات روان‌سنجی پرسش‌نامه را بررسی کرده‌اند. پرسش‌نامه مذکور ۲۹ سؤال دارد که به سنجش حس پیوستگی در سه بُعد درک‌پذیری (۱۱ سؤال)، توانایی مدیریت (۱۰ سؤال) و معناداری (۸ سؤال) می‌پردازد. روش نمره‌گذاری به صورت لیکرت پنج‌درجه‌ای (کاملاً مخالفم = ۱ تا کاملاً موافقم = ۵) و در ۱۳ سؤال (۱، ۴، ۵، ۶، ۷، ۱۱، ۱۳، ۱۴، ۱۶، ۲۰، ۲۳، ۲۵ و ۲۷) به صورت معکوس است. حداقل نمره ۲۹ و حداکثر ۱۴۵ است و نمرات بالا نشان‌دهنده حس پیوستگی بیشتر است. نتیجه بررسی اریکسون و لینداستروم^۶ نشان می‌دهد که پرسش‌نامه دارای پایایی است و قابلیت بین‌فرهنگی دارد. ضریب آلفای کرونباخ برای کل پرسش‌نامه نیز ۰/۸۴ گزارش شده است (۵۱). در پژوهش آقاییوسفی و همکاران پایایی پرسش‌نامه به روش آلفای کرونباخ برای کل پرسش‌نامه برابر با ۰/۹۱ و برای ابعاد درک‌پذیری، توانایی مدیریت و معناداری به ترتیب برابر با ۰/۸۳، ۰/۸۵ و ۰/۷۹ گزارش شده است. همچنین روایی همگرای این پرسش‌نامه با پرسش‌نامه تعالی شغل - خانواده گرین‌هاوس^۷ و همکاران برابر با ۰/۷۶ و روایی واگرایی آن با

^۴ Beck's Depression Inventory

^۵ Antonovsky

^۶ Erickson & Lindstrom

^۷ Greenhaus

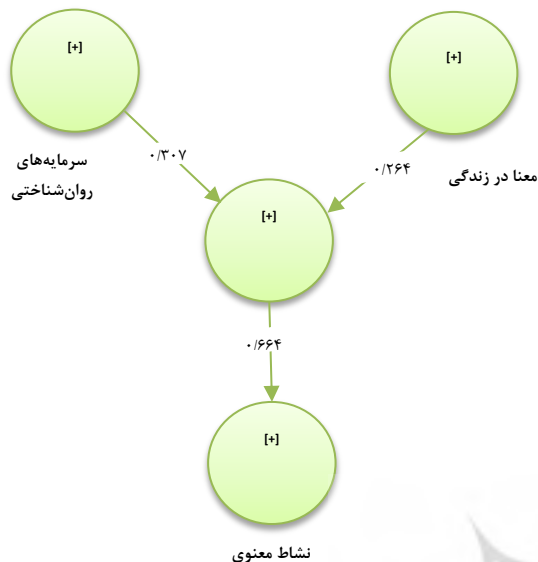
^۱ The Meaning in Life Questionnaire (MLQ)

^۲ Stegar

^۳ Luthans Psychological Capital Questionnaire (LPCQ)

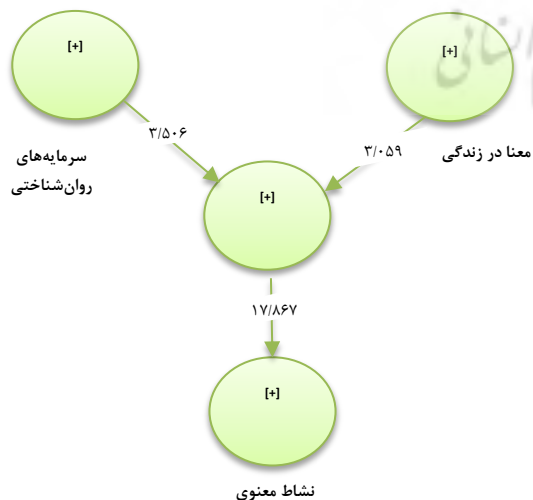

بررسی روایی متغیرها از مقیاس متوسط واریانس^۳ استفاده شد. مقادیر به‌دست‌آمده از همسانی و اعتبار درونی الگوی اندازه‌گیری انعکاسی حکایت دارد. در ادامه جهت بررسی برازش الگوی پژوهش از الگوی معادلات ساختاری استفاده شد.

شکل ۱) ضرایب رگرسیونی استاندارد الگوی پژوهش

با توجه به الگوی برازش فوق، مطابق با شکل شماره ۱، ضریب رگرسیونی استاندارد شده سرمایه‌های روان‌شناختی بر حس پیوستگی برابر ۰/۳۰۷، ضریب رگرسیونی استاندارد شده معنا در زندگی بر حس پیوستگی برابر ۰/۲۶۴ و ضریب رگرسیون استاندارد شده حس پیوستگی بر نشاط معنوی برابر ۰/۶۶۴ بود. علاوه بر این، مقدار ضریب تعیین تعدیلی R^2 برای متغیر نشاط معنوی ۰/۴۴۱ بود که نشان می‌دهد متغیرهای پژوهش ۰/۴۴۱ از متغیر نشاط معنوی را بیان می‌کنند.

شکل ۲) مقادیر آماره تی الگوی پژوهش

پرسش‌نامه افسردگی بک برابر با ۰/۷۸ - گزارش شده است (۵۱). پایایی پرسش‌نامه در پژوهش حاضر با استفاده از روش آلفای کرونباخ برابر با ۰/۸۳ محاسبه شد. در این مطالعه داده‌ها با استفاده از روش تحلیل معادلات ساختاری و با استفاده از نرم‌افزار اسمارت پی.ال.اس دو تحلیل شد.

یافته‌ها

میانگین و انحراف معیار سن افراد نمونه $19/82 \pm 1/67$ بود. تعداد ۱۵۹ نفر (۴۴/۲٪) مرد و ۲۰۱ نفر (۵۵/۸٪) زن بودند. ۱۱۷ نفر (۳۲/۵٪) شاغل و ۲۴۳ نفر (۶۷/۵۱٪) بدون شغل بودند. ۷۴ نفر (۲۰/۶٪) در رشته حقوق، ۱۲۵ نفر (۳۴/۷٪) در رشته علوم تربیتی، ۱۲۳ نفر (۳۴/۲٪) در رشته مشاوره و ۳۸ نفر (۱۰/۶٪) در رشته مدیریت مشغول به تحصیل بودند. میانگین و انحراف معیار پاسخ افراد در متغیر نشاط معنوی $32/759 \pm 12/722$ معنا در زندگی $192/240 \pm 74/139$ سرمایه‌های روان‌شناختی $170/79 \pm 30/170$ و در متغیر حس پیوستگی $96/280 \pm 35/260$ به دست آمد. برای بررسی فرض طبیعی بودن داده‌های پژوهش از آزمون کولموگروف - اسمیرنوف^۱ استفاده شد. مطابق با یافته‌های پژوهش سطح معناداری برای متغیرهای نشاط معنوی، معنا در زندگی، سرمایه‌های روان‌شناختی و حس پیوستگی کمتر از میزان ۰/۰۵ بود. بنابراین، توزیع متغیرها طبیعی نبود و برای بررسی روابط متغیرهای پژوهش از آزمون ضریب همبستگی اسپیرمن^۲ استفاده شد. نتایج نشان داد که میزان ضریب همبستگی بین متغیر نشاط معنوی با متغیرهای معنا در زندگی، سرمایه‌های روان‌شناختی و حس پیوستگی به ترتیب برابر با ۰/۵۰۸، ۰/۵۴۴ و ۰/۴۷۱ بود که این میزان رابطه معنادار است ($P < 0/005$). با توجه به آلفای کرونباخ و پایایی ترکیبی متغیرها، سازگاری درونی الگوهای اندازه‌گیری تأیید شد. جهت بررسی روایی صوری و محتوایی، پرسش‌نامه‌ها در اختیار خبرگان قرار گرفت و تأیید شد. با توجه به آلفای کرونباخ و پایایی ترکیبی متغیرها، سازگاری درونی الگوهای اندازه‌گیری تأیید شد. به این صورت که از متخصصان وقت گرفته شد و درباره موضوع پژوهش با آنان صحبت شد و پرسش‌نامه‌ها در اختیارشان قرار داده شد و نتایج بررسی از طریق رایانامه به نویسنده ارسال شد. برای

^۱) Kolmogorov - Smirnov

^۲) Spearman Correlation Coefficient

^۳) Average Variance Extracted (AVE)

برآورد الگو، از این حکایت دارد که حس پیوستگی با نشاط معنوی رابطه مثبت و معناداری دارد. جهت بررسی برازش الگوی کلی پژوهش، مقادیر متوسط مقادیر اشتراکی و ضریب تعیین محاسبه شد که نتایج آن در جدول شماره ۱ نشان داده شده است.

جدول (۱) نتایج مقادیر متوسط مقادیر اشتراکی و ضریب تعیین

متغیر	ضریب تعیین	متوسط مقادیر اشتراکی
نشاط معنوی	۰/۴۴۱	۰/۵۴۴
معنا در زندگی	-	۰/۵۸۷
سرمایه‌های روان‌شناختی	-	۰/۵۷۷
حس پیوستگی	۰/۵۶۵	۰/۵۴۱

با استفاده از فرمول و مقادیر جدول شماره ۱، مقدار شاخص برازش برابر با ۰/۵۳۲ به دست آمد. با توجه به این مقدار، برازش مناسب الگوی تحقیق تأیید شد. برای بررسی نقش میانجی متغیر حس پیوستگی در رابطه بین سرمایه‌های روان‌شناختی و نشاط معنوی از آزمون سوبل^۱ استفاده شد که نتایج آن در جدول شماره ۲ ارائه شده است. با توجه به اینکه مقدار آماره تی آزمون سوبل بیشتر از ۱/۹۶ است، می‌توان نتیجه گرفت که حس پیوستگی در رابطه بین سرمایه‌های روان‌شناختی و نشاط معنوی نقش میانجی دارد. همچنین، درباره تأثیر غیرمستقیم معنا در زندگی بر نشاط معنوی مطابق با یافته‌های جدول شماره ۲، مقدار آماره تی آزمون سوبل بیشتر از ۱/۹۶ بود؛ پس می‌توان نتیجه گرفت که حس پیوستگی در رابطه بین معنا در زندگی و نشاط معنوی نقش میانجی دارد.

جدول (۲) آزمون سوبل جهت بررسی تأثیر غیرمستقیم سرمایه‌های روان‌شناختی بر نشاط معنوی

تأثیر غیرمستقیم سرمایه‌های روان‌شناختی بر نشاط معنوی	ضریب آماره تی	سطح معناداری
نشاط معنوی -> حس پیوستگی -> سرمایه‌های روان‌شناختی	۰/۲۰۳	۳/۴۶۲ < ۰/۰۰۰۵
تأثیر غیرمستقیم معنا در زندگی بر نشاط معنوی	ضریب آماره تی	سطح معناداری
نشاط معنوی -> حس پیوستگی -> معنا در زندگی	۰/۱۷۵	۳/۰۲۵ < ۰/۰۰۰۵

داد که معنا در زندگی با میانجیگری حس پیوستگی با نشاط معنوی ارتباط مثبت و معناداری دارد. این یافته پژوهش به‌طور غیرمستقیم با نتایج مطالعات پیشین مبنی بر وجود ارتباط مثبت و معنادار بین داشتن معنا در زندگی و نشاط معنوی همسو است (۳۹-۴۱). دب^۲ و همکاران در مطالعه

با توجه به اینکه در نرم‌افزار اسمارت پی.ال.اس دو از مقدار آماره تی برای بررسی معنادار بودن ضرایب استفاده می‌شود و این مقدار برای خطای ۵٪ عدد ۱/۹۶ است، برای بررسی معناداری از مقایسه مقدار آماره تی روابط با عدد مفروض فوق استفاده می‌گردد؛ به‌طوری که اگر مقدار آماره تی از مقدار ۱/۹۶ بیشتر باشد، رابطه نشان‌دهنده معنادار است. با توجه به نتایج شکل شماره ۱ و ۲ می‌توان گفت ضریب رگرسیونی استاندارد شده تأثیر سرمایه‌های روان‌شناختی بر حس پیوستگی برابر ۰/۳۰۷ بود. همچنین مقدار آماره تی برای این ضریب برابر ۳/۵۰۶ بود که بیشتر از ۱/۹۶ است و نشان‌دهنده معنادار بودن این ضریب در سطح خطای ۵٪ است. به‌طور کلی نتایج به‌دست‌آمده از برآورد الگو حاکی از این است که سرمایه‌های روان‌شناختی با حس پیوستگی رابطه مثبت و معناداری دارد. مطابق با یافته‌های شکل ۱ و ۲، معنا در زندگی بر حس پیوستگی اثرگذار است. ضریب رگرسیونی استاندارد شده تأثیر معنا در زندگی بر حس پیوستگی برابر ۰/۲۶۴ بود. همچنین مقدار آماره تی برای این ضریب برابر ۳/۰۵۹ بود که بیشتر از ۱/۹۶ و نشان‌دهنده معنادار بودن این ضریب در سطح خطای ۵٪ است. به‌طور کلی، نتایج به‌دست‌آمده از برآورد الگو نشان می‌دهد که معنا در زندگی با حس پیوستگی رابطه مثبت و معنادار دارد. همچنین حس پیوستگی بر نشاط معنوی اثرگذار است.

با توجه به شکل ۱ و ۲، ضریب رگرسیونی استاندارد شده تأثیر حس پیوستگی بر نشاط معنوی برابر ۰/۶۶۴ بود. همچنین مقدار آماره تی برای این ضریب برابر ۱۷/۸۶۷ بود که بیشتر از ۱/۹۶ است و نشان می‌دهد این ضریب در سطح خطای ۵٪ معنادار است. به‌طور کلی، نتایج به‌دست‌آمده از

بحث و نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر با هدف پیش‌بینی نشاط معنوی بر مبنای معنا در زندگی و سرمایه‌های روان‌شناختی با بررسی نقش میانجی حس پیوستگی در زندگی دانشجویان در دوران همه‌گیری بیماری کووید ۱۹ صورت گرفته است. یافته‌های پژوهش نشان

^۱Sobel Test ^۲Deb

مجله پژوهش در دین و سلامت

روان‌شناختی هستند در مواجهه با چالش‌ها و در شرایط دشوار زندگی نشاط معنوی دارند (۵۲). سرمایه‌های روان‌شناختی با مؤلفه‌های امید، خوش‌بینی، کارآمدی و تاب‌آوری نقش مؤثری در تجربه‌کردن زندگی توأم با معنا ایفا می‌کنند؛ زیرا این اجزا در تعامل با یکدیگر نیروی مثبتی ایجاد می‌کنند که از یک سو نه‌تنها بر نحوه ادراک فرد از محرک‌های درونی و بیرونی اثرگذارند؛ بلکه زمینه واکنش قابل کنترل را بر رویدادهای مختلف زندگی فراهم می‌کنند (۳۲). امید که یکی از اجزای سرمایه‌های روان‌شناختی است، زمینه‌ساز داشتن اهداف مبتنی بر ارزش و متعهدماندن به آن تحت هر شرایطی می‌شود. کارآمدی با ایجاد باور قوی در فرد نسبت به توانایی‌های خود در تعامل با امید بر قابلیت مدیریت فرد در زندگی اثرگذار است. به عبارت دیگر، داشتن امید و کارآمدی موجب ایجاد این ادراک در فرد می‌شود که از منابع درونی لازم برای مقابله با چالش‌های زندگی و برآورده‌کردن خواسته‌ها و نیازهای خود برخوردار است. از سوی دیگر، خوش‌بینی با محوریت سبک تبیین بر جهت‌گیری کلی فرد و ایجاد احساس اعتماد و پویایی مداوم و فراگیر در فرد در حوزه زندگی شخصی و دنیای پیرامون مؤثر است. تاب‌آوری آخرین جزء از اجزای چهارگانه سرمایه‌های روان‌شناختی است که موجب ایجاد منبع مقاومت تعمیم‌یافته‌ای می‌شود که اثرات رویدادهای منفی و چالش‌های زندگی را بر سلامت روان فرد به حداقل می‌رساند (۵۵).

در مجموع، با توجه به نتایج مطالعه حاضر می‌توان نتیجه گرفت که سرمایه‌های روان‌شناختی در تعامل با حس پیوستگی زمینه داشتن نگرش عمیق و معناداری به زندگی را فراهم می‌کند. چنین فردی در برخورد با فراز و نشیب‌ها و استرس‌های زندگی مقاومت بیشتری خواهد داشت. به عبارت دیگر، سرمایه‌های روان‌شناختی ایجادکننده منبع مقاومت تعمیم‌یافته‌ای است که اثرات و پیامدهای رویدادهای منفی را بر زندگی فرد تعدیل می‌کند. سرمایه‌های روان‌شناختی افزایش توان فرد برای مقابله با مشکلات و بعضاً به استقبال چالش‌ها و مشکلات رفتن، تقویت باور ذهنی فرد به توانایی‌های خود برای حل موفقیت‌آمیز چالش‌ها و پابندی و تعهد به اهداف و رهانکردن آنها تحت هر گونه شرایطی زمینه یک زندگی مملو از یقین را در ارتباط با خداوند فراهم می‌کند.

محدودیت‌های پژوهش

خود به این نتیجه دست یافته‌اند که افرادی که دارای حس پایداری از معنا در زندگی هستند تجربه غنی از نشاط معنوی و حس جهت‌مندی دارند و همین امر موجب پایداری و متزلزل‌نشدن آنان در حرکت در جهت رسیدن به اهداف در زندگی می‌شود (۴۰). این یافته با نتایج مطالعه گلپور و همکاران مبنی بر وجود ارتباط مثبت و معنادار بین داشتن معنا در زندگی و تجربه‌نمودن نشاط معنوی همخوان است (۴۱). در تبیین این یافته پژوهش می‌توان گفت که داشتن معنا در زندگی زمینه‌ساز تجربه‌کردن یک زندگی هدفمند می‌شود. داشتن معنا در زندگی علاوه بر هدفمندنمودن زندگی، زمینه پیشرفت، سازگاری و انعطاف‌پذیری هیجانی را فراهم می‌کند که یکی از پیامدهای این حالت تجربه‌نمودن احساسات مثبت و در نتیجه رضایت و نشاط معنوی است (۲۲). به علاوه فردی که دارای معنا در زندگی است ارتباطی هدفمند با خود، دیگران و جهان دارد. فردی که تجربه‌کننده زندگی توأم با معنا است با داشتن توانایی مدیریت بر زندگی در جهت رسالت خود در زندگی حرکت می‌کند و تجربه‌کننده نشاط معنوی است که نوعی نشاط پایدار و دائمی محسوب می‌شود (۲۰). وجود معنا در زندگی سبب می‌شود که فرد دارای جهت‌گیری نافذی در زندگی شود و دشواری‌ها و چالش‌های زندگی برای وی قابل مدیریت شود و در زندگی همواره خود را در ارتباط با مبدأ هستی ببیند. همچنین، وجود معنا در زندگی زمینه‌ساز حرکت فراتر از وجود خود و حرکت به سمت مبدأ هستی و جهان می‌شود که بستر رضایت خاطر و نشاط معنوی است. وجود معنا در زندگی ایجادکننده مجموعه‌ای از باورها، احساسات، شناخت‌ها و رفتارهای مثبت در ارتباط با خود، دیگران و خداوند که قدرت برتر هستی است، می‌شود و این امر زمینه‌ساز حس هویت، تمامیت، هماهنگی درونی، رضایت و خرسندی است که از جمله پیامدهای نشاط معنوی است.

یافته دیگر پژوهش نشان داد که سرمایه‌های روان‌شناختی با میانجیگری حس پیوستگی با نشاط معنوی دارای ارتباط مثبت و معناداری است. این یافته پژوهش به‌طور غیرمستقیم با نتایج مطالعات سرکار و گراگ^۱، صادقی و همکاران و یوسفزاده و همکاران، مبنی بر وجود ارتباط مثبت و معنادار بین سرمایه‌های روان‌شناختی و اجزای آن با نشاط معنوی همسو است (۵۲-۵۴). نتایج مطالعه صادقی و همکاران گویای این است که افرادی که دارای سطوح بالای سرمایه‌های

^۱ Sarkar & Garg

نکرده‌اند.

مشارکت مؤلفان

نظارت بر اجرای پژوهش و تحلیل داده‌ها: مؤلف اول و نگارش و تدوین تمامی بخش‌های مقاله: مؤلف دوم.

References

1. Kambhampati AK, O'Halloran AC, Whitaker M, Magill SS, Chea N, Chai SJ, et al. COVID-19-associated hospitalizations among health care personnel—COVID-NET, 13 states, March 1–May 31, 2020. *Morbidity and Mortality Weekly Report*. 2020; 69(43):1576.
2. Petrovič F, Murgaš F, Králik R. Happiness in Czechia during the COVID-19 Pandemic. *Sustainability*. 2021;13(19):10826.
3. Jouybari L NM, Sanagoo A, Taghvakish B. An Investigation of Students' Spiritual Vitality at Golestan University of Medical Sciences. *Journal of Research & Health*. 2015;3(1):19-31. (Full Text in Persian)
4. Shah-Siah M, Rajati F, Karami M. The Effect of Teaching the Ways of Finding Meaning Based on Quranic Teachings on the Happiness of Female Theologians. *Journal of Pizhūhish dar dīn va salāmat*. 2021;7(4):90.102. (Full Text in Persian)
5. King M. The epistemology of spiritual happiness. *Journal for the Study of Spirituality*. 2016;6(2):142-54.
6. Dehdari A, Afrooz GA, Ghobari Banab B, Azarbayejani M. The prediction of mental health based on variables of Job Satisfaction, Spiritual Happiness. *Journal of Applied Psychological Research*. 2018; 9(2):17-30. (Full Text in Persian)
7. Janis S. *Spirituality for dummies*: John Wiley & Sons; 2011.
8. Ghadampou E AL, Khodaei S. The effectiveness of critical thinking teaching on attitude to creativity and intellectual vitality Lorestan University of medical sciences students. *Innovative & Creativity in Human Science*. 2018;28(7):219-39. (Full Text in Persian)
9. Hosseinsabet F, Ataei H. The relationship between spiritual intelligence and patience and perceived stress in undergraduate students. *Journal of Pizhūhish dar dīn va salāmat*. 2016;2(1):26-33. (Full Text in Persian)
10. Niemiec RM. Character Strengths Beatitudes: A Secular Application of Ancient Wisdom to Appreciate Strengths for Spiritual Happiness and Spiritual Growth. *Religions*. 2021;12(11):1000.
11. Steger MF, Frazier P, Oishi S, Kaler M. The meaning in life questionnaire: assessing the presence of and search for meaning in life. *Journal of counseling psychology*. 2006;53(1):80.

از نقاط قوت پژوهش حاضر بررسی نقش متغیرهای پسانوگرا در پیش‌بینی نشاط معنوی است. به همین دلیل در بررسی پیشینه پژوهش، پژوهش‌هایی که به بررسی نقش متغیرهای پسانوگرا در پیش‌بینی نشاط معنوی بپردازد، یافت نشد. از آنجایی که نمونه پژوهش حاضر دانشجویان دختر و پسر دانشگاه اصفهان در مقطع کارشناسی بودند؛ در تعمیم نتایج نمونه به دیگر دانشجویان و قشرهای جامعه در شهرهای دیگر باید جانب احتیاط رعایت شود. استفاده از پرسش‌نامه به‌عنوان تنها ابزار استفاده‌شده در این مطالعه برای گردآوری داده‌ها و نمونه دردسترس و کاربرد روش‌های کمی جهت تحلیل داده‌ها از دیگر محدودیت‌های پژوهش حاضر بود که تبیین و تعمیم یافته‌های پژوهش را با احتیاط همراه می‌کند.

پیشنهاد‌های پژوهش

در بُعد کاربردی با توجه به نتایج پژوهش حاضر پیشنهاد می‌شود کارگاه‌هایی با محوریت ارتقای نشاط معنوی بر اساس معنایابی در زندگی، سرمایه‌های روان‌شناختی و حس پیوستگی برگزار گردد. همچنین در بُعد پژوهشی پیشنهاد می‌شود با توجه به نقش نشاط معنوی در مقابله با چالش‌های زندگی به تدوین مداخلات کیفی جهت پیش‌بینی و ارتقای نشاط معنوی پرداخته شود.

قدردانی

از مرکز مشاوره دانشگاه اصفهان و تمامی دانشجویانی که پژوهشگران را در اجرای این پژوهش یاری نموده‌اند، قدردانی می‌شود.

ملاحظات اخلاقی

بنا بر اظهار مؤلفان مقاله، این پژوهش برگرفته از طرح پژوهشی به شماره ۳۹۱۱۲-۴۰۲، مصوب شورای پژوهشی دانشگاه حضرت معصومه (س) است.

حامی مالی

بنا بر اظهار مؤلفان مقاله، دانشگاه حضرت معصومه (س) حمایت مالی این پژوهش را بر عهده داشته است.

تضاد منافع

مؤلفان مقاله هیچ‌گونه تضاد منافی درباره این پژوهش گزارش

12. Cavazos Vela J, Castro V, Cavazos L, Cavazos M, Gonzalez SL. Understanding Latina/o students' meaning in life, spirituality, and subjective happiness. *Journal of Hispanic Higher Education*. 2015;14(2):171-84.
13. Fave AD, Brdar I, Vella-Brodrick D, Wissing MP. Religion, spirituality, and well-being across nations: the eudaemonic and hedonic happiness investigation. *Well-being and cultures: Perspectives from positive psychology*. 2013:117-34.
14. Bahadori Khosroshahi J MA. The correlation between identity style and meaning of life. *Journal of Psychological Studies Quarterly Journal of Psychological Studies*. 2012;31(8):143-64. (Full Text in Persian)
15. Eagleton T. *The meaning of life*: Oxford University Press; 2007.
16. Bhatia MS. Spirituality and Mental Health; an Unbreakable Interface. *Journal of Pizhūhish dar dīn va salāmat*. 2020;5(4):1-6. (Full Text in Persian)
17. Efferin S, Hutomo CC. Spirituality, happiness and auditors' commitment: an interbeing perspective. *Accounting, Auditing & Accountability Journal*. 2021.
18. Steger MF. Making meaning in life. *Psychological Inquiry*. 2012;23(4):381-5.
19. Park H-j, Jeong DY. Moderation effects of perfectionism and meaning in life on depression. *Personality and Individual Differences*. 2016;98:25-9.
20. Costanza A, Di Marco S, Burrioni M, Corasaniti F, Santinon P, Prelati M, et al. Meaning in life and demoralization: a mental-health reading perspective of suicidality in the time of COVID-19. *Acta Bio Medica: Atenei Parmensis*. 2020;91(4).
21. Brassai L, Piko BF, Steger MF. Meaning in life: Is it a protective factor for adolescents' psychological health? *International journal of behavioral medicine*. 2011;18(1):44-51.
22. Dezutter J, Casalin S, Wachholtz A, Luyckx K, Hekking J, Vandewiele W. Meaning in life: An important factor for the psychological well-being of chronically ill patients? *Rehabilitation psychology*. 2013;58(4):334.
23. Piquart M. Creating and maintaining purpose in life in old age: A meta-analysis. *Ageing international*. 2002;27(2):90-114.
24. Krause N. Stressors arising in highly valued roles, meaning in life, and the physical health status of older adults. *The Journals of Gerontology Series B: Psychological Sciences and Social Sciences*. 2004;59(5):S287-S97.
25. Li F, Luo S, Mu W, Li Y, Ye L, Zheng X, et al. Effects of sources of social support and resilience on the mental health of different age groups during the COVID-19 pandemic. *BMC psychiatry*. 2021;21(1):1-14.
26. Gavin B, Lyne J, McNicholas F. Mental health and the COVID-19 pandemic. *Irish journal of psychological medicine*. 2020;37(3):156-8.
27. Prowse R, Sherratt F, Abizaid A, Gabrys RL, Hellemans KG, Patterson ZR, et al. Coping with the COVID-19 pandemic: examining gender differences in stress and mental health among university students. *Frontiers in psychiatry*. 2021;12:650759.
28. Karakus M, Ersozlu A, Demir S, Usak M, Wildy H. A model of attitudinal outcomes of teachers' psychological capital. *Psihologija*. 2019;52(4):363-78.
29. Kohansal H TM, Panahi F. The Mediating Role of Spiritual Intelligence on the Relationship between Psychological Capital and Social Vitality of Shiraz Students. *Woman Interdisciplinary Researches Journal* 2020;1(1):75-84. (Full Text in Persian)
30. Huang SS, Yu Z, Shao Y, Yu M, Li Z. Relative effects of human capital, social capital and psychological capital on hotel employees' job performance. *International journal of contemporary hospitality management*. 2020.
31. An M, Shin ES, Choi MY, Lee Y, Hwang YY, Kim M. Positive psychological capital mediates the association between burnout and nursing performance outcomes among hospital nurses. *International Journal of Environmental Research and Public Health*. 2020;17(16):5988.
32. Da S, He Y, Zhang X. Effectiveness of psychological capital intervention and its influence on work-related attitudes: Daily online self-learning method and randomized controlled trial design. *International Journal of Environmental Research and Public Health*. 2020;17(23):8754.
33. Delgado C. Sense of coherence, spirituality, stress and quality of life in chronic illness. *Journal of nursing scholarship*. 2007;39(3):229-34.
34. Hasani M GA, Abolghasemi A, Taklavi S. The Effectiveness Of Cognitive Restructuring On The Sense Of Coherence And Marital Interactions In The Couples Asking For Divorce. *Journal of the Faculty of Medicine, Mashhad University of Medical Sciences*. 2019;62(4):252-63. (Full Text in Persian)
35. Ruiz-Frutos C, Ortega-Moreno M, Allande-Cussó R, Ayuso-Murillo D, Dominguez-Salas S, Gomez-Salgado J. Sense of coherence, engagement, and work environment as precursors of psychological distress among non-health workers during the COVID-19 pandemic in Spain. *Safety science*. 2021;133:105033.
36. Foureur M, Besley K, Burton G, Yu N, Crisp J. Enhancing the resilience of nurses and midwives: Pilot of a mindfulnessbased program for increased health, sense of coherence and decreased depression, anxiety and stress. *Contemporary nurse*. 2013;45(1):114-25.

37. Griffiths CA. Sense of coherence and mental health rehabilitation. *Clinical rehabilitation*. 2009;23(1):72-8.
38. Cowlshaw S, Niele S, Teshuva K, Browning C, Kendig H. Older adults' spirituality and life satisfaction: A longitudinal test of social support and sense of coherence as mediating mechanisms. *Ageing & Society*. 2013;33(7):1243-62.
39. Eecicek Z. Is it Possible to Achieve School Happiness for Teachers despite Economic Dissatisfaction? The Effect of Positive Psychological Capital. *International Online Journal of Educational Sciences*. 2022;14(2).
40. Deb S, Thomas S, Bose A, Aswathi T. Happiness, meaning, and satisfaction in life as perceived by Indian university students and their association with spirituality. *Journal of religion and health*. 2020; 59(5): 2469-85.
41. Golparvar M, Abedini H. A comprehensive study on the relationship between meaning and spirituality at work with job happiness, positive affect and job satisfaction. *Management Science Letters*. 2014;4(2): 255-68. (Full Text in Persian)
42. Araújo LAd, Veloso CF, Souza MdC, Azevedo JMcd, Tarro G. The potential impact of the COVID-19 pandemic on child growth and development: a systematic review. *Jornal de pediatria*. 2021;97:369-77.
43. Habibi A, Adanvar M. Structural equation modeling and factor analysis (practical training of LISREL software). Tehran: Publishing House Jihad University; 2017. p. 10. (Full Text in Persian)
44. Dadkhah Kalashemi Z AM, Vakili S, Afrooz GhA, Hassanzadeh S. Surveying Marital Satisfaction and Spiritual Vitality in the Parents of 14-18- Year-Old Females with Conduct Disorder. *MEJDS*. 2021; 11(1): 118.
45. Mesrabadi J, Jafariyan S, Ostovar N. Discriminative and construct validity of meaning in life questionnaire for Iranian students. *International Journal of Behavioral Sciences*. 2013;7(1):83-90.
46. Steger MF. Experiencing meaning in life: Optimal functioning at the nexus of well-being, psychopathology, and spirituality. *The human quest for meaning*: Routledge; 2013. p. 211-30.
47. Steger MF, Oishi S, Kesebir S. Is a life without meaning satisfying? The moderating role of the search for meaning in satisfaction with life judgments. *The Journal of Positive Psychology*. 2011;6(3):173-80.
48. Mosalman M HA, Sadeghpour M. Evaluation of meaning in life and cognitive distortions of students. *Quarterly Journal of Research on Addiction*. 2019; 12(5):89-104. (Full Text in Persian)
49. Bahadori Khosroshah J, Hashemi Nosratabad T, Babapour Kheirodin J. The relationship of psychological capital with school capital among students. *J Research Health*. 2012;2(1):63-71. (Full Text in Persian)
50. Farokhi E, Sabzi N. Happiness and perception of family communication patterns: The mediating role of psychological capital. *Journal of Iranian Psychologists*. 2015;11(43):313-23. (Full Text in Persian)
51. Aghayousefi AR, Sharif N. Analysis of the relationship between Sense of Coherence and Emotional Intelligence in university students. *Journal of Psychological Studies*. 2011;7(3):51-74. (Full Text in Persian)
52. Sadeghi F, Tagharrobi Z, Sharifi K, Sooki Z. Effects of happiness on psychological capital in middle-aged women: A randomized controlled trial. *International Archives of Health Sciences*. 2021;8(4): 253- 60. (Full Text in Persian)
53. Sarkar A, Garg N. "Peaceful workplace" only a myth? Examining the mediating role of psychological capital on spirituality and nonviolence behaviour at the workplace. *International Journal of Conflict Management*. 2020.
54. Yousefzadeh P, Yousefzadeh N, Tashk A. The Effectiveness of Spiritual Skills Training (Based on Teachings of Qur'an and Ahlul-Bayt) in Boosting Happiness and Psychological Capital of Students. *Quarterly Journal of Applied Issues in Islamic Education*. 2018;3(2):143-70. (Full Text in Persian)
55. Turliuc MN, Candel OS. The relationship between psychological capital and mental health during the Covid-19 pandemic: A longitudinal mediation model. *Journal of health psychology*. 2022;27(8):1913-25